Lietas arhīva Nr. A42-00482-22/16
ECLI:LV:ADRJRIT:2022:0620.A420202221.3.S

**ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA**
**RĪGAS TIESU NAMS**

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2022.gada 20.jūnijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese D.Lubāne,

rakstveida procesā izskatīja apvienoto administratīvo lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "MERKURITA LV" pieteikumiem par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu piešķirts atbalsts algu subsīdijai un atbalsts par dīkstāvi par 2021.gada maiju un jūniju.

**Aprakstošā daļa**

[1] Ar Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu nomaksas veicināšanas pārvaldes amatpersonu 2021.gada 8.jūnija lēmumu Nr.30.3-17.1.3/17.1.3/57268 un 2021.gada 15.jūlija lēmumu Nr.30.3-17.4.2/17.4.2/74038 nolemts atteikt piešķirt pieteicējai SIA "MERKURITA LV" atbalstu algu subsīdijai un atbalstu par dīkstāvi par 2021.gada maiju un jūniju.

Pieteicēja norādītos lēmumus apstrīdēja. Ar Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektores 2021.gada 9.jūlija lēmumu Nr.30.3-22.8/22.8/7661 un 2021.gada 30.jūlija lēmumu Nr.30.2-22.9/22.9/8410 apstrīdētie lēmumi atstāti negrozīti.

Pārsūdzētajos lēmumos norādīts, ka Ministru kabineta 2020.gada 9.jūnija noteikumos Nr.360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatīšanas ierobežošanai" un Ministru kabineta 2020.gada 6.novembra rīkojumā Nr.655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" nav noteiks pilnīgs aizliegums veikt saimniecisko darbību pieteicējas deklarētajā darbības veidā "pārējā mazumtirdzniecība ārpus veikaliem, stendiem un tirgiem". Tādējādi pieteicējai vispārīgi nepastāvēja tiesiskie šķēršļi veikt saimniecisko darbību. Pieteicējas saimnieciskās darbības organizēšanas īpatnības nav uzskatāmas par tādām, kas attaisno ieņēmumu samazinājumu. Tas, kā organizēt savu darbību, ievērojot valstī noteiktās epidemioloģiskās drošības prasības, ir atkarīgs no paša uzņēmuma, un saimnieciskās darbības veicējam, kura darbības jomai nav noteikti ierobežojoši pasākumi, jāpielāgojas attiecīgajai situācijai, meklējot risinājumus saimnieciskās darbības pilnīgai atsākšanai.

[2] Pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumiem par pieteikumiem par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Pieteikumos minēti turpmāk norādītie argumenti.

[2.1] Pieteicēja nodarbojas ar dažādu vilnas izstrādājumu un gultasveļas tirdzniecību. Tirdzniecība tiek veikta, uzaicinot potenciālos pircējus uz prezentāciju kafejnīcā, kur ēšanas laikā potenciāliem klientiem tiek prezentēta produkcija. Šāda veida preci bez profesionālas preču pielietojuma izskaidrošanas un prezentācijas klātienē neviens interneta veikalā nepirks.

[2.2] Valstī noteiktu ierobežojumu dēļ nebija iespējams prezentēt preci mājsaimniecībās un kafejnīcās. Tāpat potenciālie klienti tika piesaistīti masu pasākumos. Tā kā šādi pasākumi arī nenotika, tad pieteicēja nevarēja piesaistīt jaunus klientus. Tādējādi pieteicējai atbalsta periodā nebija iespējams veikt saimniecisko darbību tādā veidā, kādā tas tika darīts kopš uzņēmuma dibināšanas.

[2.3] Tikai uzņēmuma vadība var izlemt, vai darbību ir iespējams pārstrukturēt tā, lai varētu darboties Covid-19 apstākļos. Pieteicēja nav sākusi tirgot preces internetveikalā, jo tās saimnieciskās darbības pamatā ir tiešais mārketings.

[3] Dienests rakstveida paskaidrojumos norāda, ka pieteicējas pieteikumi nav pamatoti un ir noraidāmi, pamatojoties uz pārsūdzētajos lēmumos norādītajiem secinājumiem.

**Motīvu daļa**

[4] Lietā noskaidrojams, vai Valsts ieņēmumu dienests pamatoti atteica piešķirt pieteicējai atbalstu algu subsīdijai un atbalstu par dīkstāvi par 2021.gada maiju un jūniju.

[5] Ministru kabineta 2020.gada 10.novembra noteikumu Nr.675 "Noteikumi par atbalsta sniegšanu nodokļu maksātājiem to darbības turpināšanai Covid-19 krīzes apstākļos" 3.1.punkts noteic, ka atbalstam algu subsīdijai ir tiesīgs pieteikties darba devējs, kura ieņēmumi no saimnieciskās darbības konkrētajā 2020. un 2021.gada atbalsta mēnesī, salīdzinot ar vidējiem ieņēmumiem 2020.gada augustā, septembrī un oktobrī, kad uzņēmums faktiski darbojies, ir samazinājušies ne mazāk kā par 20 % un šis ieņēmumu samazinājums ir saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem.

Minēto noteikumu 15.2.punkts noteic, ka darba devējs iesniegumā citstarp norāda informāciju par šo noteikumu 3.punktā minēto ieņēmumu samazinājumu un pamatojumu tā saistībai ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem.

Tāpat saskaņā ar šo noteikumu 19.8.punktu Valsts ieņēmumu dienests atbalstu algu subsīdijai nepiešķir, ja darba devējs nav iesniedzis Valsts

ieņēmumu dienestā pamatojumu atbilstoši šo noteikumu 15.2.apakšpunktam vai ja Valsts ieņēmumu dienests, izvērtējot darba devēja iesniegumu, konstatē, ka ieņēmumu samazinājums nav saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem.

Tāds pats tiesiskais regulējums noteikts arī attiecībā uz atbalstu par dīkstāvi Ministru kabineta 2020.gada 24.novembra noteikumu Nr.709 "Noteikumi par atbalstu par dīkstāvi nodokļu maksātājiem to darbības turpināšanai Covid-19 izraisītās krīzes apstākļos" 3., 5.3. un 12.9.punktos, kas paredz, ka atbalstam par dīkstāvi ir tiesīgi pieteikties darba devēji, kuru ieņēmumi no saimnieciskās darbības par konkrēto atbalsta mēnesi, salīdzinot ar mēneša vidējiem ieņēmumiem 2020.gada augustā, septembrī un oktobrī, kuros uzņēmums faktiski darbojies, ir samazinājušies ne mazāk kā par 20 % un šis ieņēmumu samazinājums ir saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem. Valsts ieņēmumu dienests atbalstu par dīkstāvi nepiešķir, ja konstatē, ka ieņēmumu samazinājums nav saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem.

Ievērojot minēto, tiesa atzīst, ka priešnoteikums algu subsīdijas un atbalsta par dīkstāvi piešķiršanai ir darba devēja ieņēmumu samazinājums ne mazāk kā par 20 % un šis ieņēmumu samazinājums ir saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem.

Tādējādi lietā noskaidrojams, vai pieteicējas ieņēmumu samazinājums ir tieši saistīts ar valstī noteiktajiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem atbalsta periodā.

[6] Ministru kabineta 2021.gada 12.janvāra noteikumu Nr.29 projekta "Grozījumi Ministru kabineta 2020.gada 24.novembra noteikumos Nr.709 "Noteikumi par atbalstu par dīkstāvi nodokļu maksātājiem to darbības turpināšanai Covid-19 izraisītās krīzes apstākļos"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (anotācijā) norādīts, ka norma iekļauta ar mērķi sniegt atbalstu tiem darba devējiem, kuru saimniecisko darbību ir ietekmējuši tieši Covid-19 krīzes radītie apstākļi, jo ieņēmumu samazinājums var būt saistīts ar nepareizu vai neveiksmīgu biznesa attīstību, taču noteikumu projekta mērķis ir atbalstīt tos saimnieciskās darbības veicējus, kas cietuši no saimnieciskās darbības ierobežojumiem, kas saistīti ar epidemioloģiskās drošības pasākumiem (*pieejama http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid= 40496759*).

Pēc būtības tāds pats pamatojums norādīts Ministru kabineta 2021.gada 12.janvāra noteikumu Nr.28 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 10. Novembra noteikumos Nr.675 "Noteikumi par atbalsta sniegšanu nodokļu maksātājiem to darbības turpināšanai Covid-19 krīzes apstākļos"", ar kuru algu subsīdijas atbalsta noteikumos iekļautas normas par nosacījumu, ka, lai piešķitu atbalstu algu subsīdijai, ieņēmumu samazinājumam jābūt saistītam ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem, anotācijā (*pieejama http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40496763*).

No minētā izriet, ka likumdevēja mērķis bija piešķirt atbalstu vistiešāk skartiem darba devējiem, kuru ieņēmumu samazinājums ir tieši saistīts ar epidemioloģiskās drošības pasākumiem. Minētā atbalsta saņēmēju lokā netiek iekļauti darba devēji, kuru ieņēmumu samazinājums var būt saistīts ar nepareizu vai neveiksmīgu saimnieciskās darbības attīstību.

Tiesa ņem vērā Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un Ekonomikas fakultātes Produktivitātes zinātniskais institūta "Latvijas Universitātes domnīca LV PEAK" Latvijas produktivitātes ziņojumā norādīto, ka dīkstāves pabalsts tika plānots kā viens no galvenajiem atbalsta instrumentiem krīzes situācijā. Ieguvēji no pabalsta ir gan uzņēmēji, kas dīkstāves periodā var samazināt savas izmaksas, nepazaudējot darbaspēku, gan darbinieki, kas nezaudē darbu un turpina saņemt ienākumus. Dīkstāves pabalsta galvenais makroekonomiskais mērķis ir mazināt bezdarba pieaugumu, lai nepalielinātu sociālā budžeta izdevumus. Vienlaikus, atsaucoties uz The Economist publikācijām, ziņojumā norādīts, ka dīkstāves pabalstam ir nevēlama blakusparādība. Tas aizsargā arī uzņēmumus, kuriem pēc tirgus likumiem būtu jābankrotē un to resursiem jāpāriet uz uzņēmumiem un nozarēm ar lielāku produktivitāti. Tā ir tā saucamā kreatīvā destrukcija (*creative destruction*), ekonomikas attīstības virzītājspēks (*sk. ziņojuma 86.-87.lpp., pieejams https://www.em.gov.lv/lv/media/8753/download*).

Nav šaubu, ka Covid-19 krīzes radītās izmaiņas mainīja patērētāju paradumus un pieprasījuma struktūru. Tādējādi uzņēmumiem bija jāpielāgojas jaunajiem tirgus apstākļiem, lai veiksmīgi turpinātu savu saimniecisko darbību, tostarp, ieviešot jaunus tirdzniecības veidus. Līdz ar to ir būtiski nošķirt tādus uzņēmumus, kuriem epidemioloģiskās drošības pasākumu dēļ nebija iespējams strādāt, no tādiem uzņēmumiem, kuri varēja darboties savā nozarē, pielāgojoties jaunajai situācijai.

[7] Ministru kabineta 2020.gada 9.jūnija noteikumos Nr.360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatīšanas ierobežošanai" un Ministru kabineta 2020.gada 6.novembra rīkojumā Nr.655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" nav noteiks pilnīgs aizliegums veikt saimniecisko darbību pieteicējas deklarētajā darbības veidā "pārējā mazumtirdzniecība ārpus veikaliem, stendiem un tirgiem".

Tātad no minētā izriet, un to neapstrīd arī pieteicēja, ka vispārīgi nepastāvēja tiesiskie šķēršļi pieteicējai veikt saimniecisko darbību tās deklarētajā darbības veidā.

Pieteicēja norāda uz savas saimnieciskās darbības īpatnībām, kas paredz klientu aicināšanu uz prezentācijām kafejnīcās, kur ēšanas laikā tiek prezentēta pieteicējas pārdotā produkcija. Savukārt jaunu klientu piesaistīšana notiek masu pasākumos. No pieteikuma izriet, ka pieteicēja nav apsvērusi citus veidus, kā tirgot savu preci (piemēram, internetveikalā, pieteicējas birojā vai citās telpās u.c.), jo kopš uzņēmuma dibināšanas pieteicējas darbības veids saistīts ar tiešu komunikāciju ar klientu klātienē galvenokārt kafejnīcās.

Pieteicējai ir kompetence izlemt, kā organizēt saimniecisko darbību. Tomēr tirgus ekonomikas apstākļos uzņēmumiem jāspēj pielāgoties notikušajām izmaiņām un meklēt jaunus risinājumus uzņēmējdarbības uzturēšanai un attīstīšanai. Pieteicējas apsvērums, ka nebija iespējams pārstrukturēt savu saimniecisko darbību un tirdzniecību veikt citā veidā, nav pamatots ar racionāliem apsvērumiem, kurus tiesa varētu pārbaudīt. Pieteicējas norāde, ka tās piedāvāto produkciju bez preču pielietojuma izskaidrošanas un prezentācijas klātienē internetveikalā neviens nepirks, ir tikai pieņēmums, jo pieteicēja nav mēģinājusi uzsākt preču attālinātu tirdzniecību. Tāpat no pieteikuma redzams, ka pieteicēja nebija apsvērusi iespēju tirgot preces tās birojā vai citās, tirdzniecībai piemērotās, telpās un vietās, tādējādi klātienē nodrošinot tiešu kontaktu ar klientu. Pieteikumā nav norādīti arī iemesli tam, kādēļ pieteicēja neapsvēra citus veidus, kā atrast jaunus klientus.

Tiesa neapšauba pieteicējas norādītos faktus par tās saimnieciskās darbības īpatnībām, tomēr nepiekrīt, ka tie ir pietiekami atbalsta piešķiršanai. Pieteicējas norādītais ieņēmumu samazinājums nav radies kā valsts noteikto ierobežojumu tiešās sekas, jo pieteicējai nebija liegts nodarboties ar tirdzniecību. Apstāklis, ka krīzes apstākļos pieteicējai bija jāmeklē jauni risinājumi, kā turpināt tās saimniecisko darbību, nozīmē tikai to, ka jebkuram uzņēmumam pēc tirgus likumiem ir jāseko izmaiņām pieprasījumā, jāpārskata izmaksas, jāmeklē jauni tirdzniecības veidi u.tml. Tas, ka Covid-19 krīzes apstākļos minētie jautājumi kļuvuši aktuāli un pieprasīja ātrāku reaģēšanu, automātiski nenozīmē, ka uzņēmuma ieņēmumu kritums saistīts tieši ar valstī noteiktajiem ierobežojumiem, nevis uzņēmuma saimnieciskajiem lēmumiem.

Pieteicējas lēmums neko nemainīt savā saimnieciskajā darbībā ir saistīts ar pieteicējas subjektīvajiem apsvērumiem, kurus tikai pastarpināti ietekmēja valstī noteiktie epidemioloģiskās drošības pasākumi. Proti, pieteicējai bija iespējams tirgot savu preci, pielāgojoties jauniem apstākļiem, meklējot jaunus tirdzniecības veidus, kā arī mainot klientu piesaistes veidu. Apstāklis, ka pieteicēja nevēlējās atteikties no tās ieviestās prakses, nav pietiekams, lai atzītu, ka ieņēmumu samazinājums ir tieši saistīts ar epidemioloģiskās drošības pasākumiem.

Ņemot vērā minēto, tiesa atzīst par pamatotu dienesta secinājumu, ka pieteicējas saimnieciskās darbības organizēšanas īpatnības nav uzskatāmas par tādām, kas ir tieši saistītas ar valstī noteiktajiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem atbalsta periodā.

[8] Apkopojot spriedumā norādīto, tiesa atzīst, ka Valsts ieņēmumu dienests pamatoti pieņēma lēmumu atteikt piešķirt pieteicējai atbalstu algu subsīdijai un atbalstu par dīkstāvi par 2021.gada maiju un jūniju, jo nav konstatējami priekšnoteikumi pieteicējai labvēlīga administratīvā akta izdošanai. Līdz ar to pārsūdzētie lēmumi ir tiesiski un pamatoti, savukārt pieteikumi ir noraidāmi.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.–251.pantu un 289.–291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

**nosprieda**

**noraidīt** sabiedrības ar ierobežotu atbildību "MERKURITA LV" pieteikumus par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu piešķirts atbalsts algu subsīdijai un atbalsts par dīkstāvi par 2021.gada maiju un jūniju.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese D.Lubāne